

УДК 339.5:675.2(477)
JEL Classification: D51; F1; L67; P23 DOI: [https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021\(38\)02](https://doi.org/10.31617/tr.knute.2021(38)02)

BONDARIEVA Anna postgraduate student at the Department of Commodity Science and Customs affairs Kyiv National University of Trade and Economics 19, Kyoto str., Kyiv, 02156, Ukraine
E-mail: a.bondarieva@knute.edu.ua
ORCID: 0000-0002-3241-2726

ZHALDAK Maryna assistant lecturer at the Department of Commodity Science and Customs affairs Kyiv National University of Trade and Economics 19, Kyoto str., Kyiv, 02156, Ukraine
E-mail: m.zhaldak@knute.edu.ua
ORCID: 0000-0002-4490-8673

MOKROUSOVA Olena Doctor of Technical Sciences, professor at the Department of Commodity Science and Customs affairs Kyiv National University of Trade and Economics 19, Kyoto str., Kyiv, 02156, Ukraine
E-mail: o.mokrousova@knute.edu.ua
ORCID ID: 0000-0003-1943-8048

УКРАЇНА НА СВІТОВОМУ РИНКУ ШКІРЯНИХ МАТЕРІАЛІВ

Проаналізовано зовнішньоторговельну діяльність України на ринку шкіряних матеріалів, проведено порівняння й узагальнення статистичної інформації, сформульовано низку ключових тенденцій розвитку ринку шкір різних способів оздоблення в Україні та світі.

Ключові слова: шкіряні матеріали, зовнішньоторговельна діяльність, імпорт, експорт, шкіра різних способів оздоблення.

Постановка проблеми. Шкіряне виробництво є важливою складовою у структурі легкої промисловості країн світу. Воно забезпечує сировинними матеріалами взуттєву, одягову, галантерейну, меблеву та інші підгалузі. В Україні галузь легкої промисловості налічує понад 10 тис. підприємств, з яких 1.5 тис. спеціалізуються на виробництві шкіряних матеріалів та шкіряного взуття [1; 2].

Найбільша частка у випуску підприємствами України шкіряних матеріалів забезпечується виробництвом шкір для верху взуття як основної натуральної сировини для взуттєвих компаній України та світу.

Центрами світового виробництва шкіряних матеріалів є Китай, Бразилія, США й Італія. Основну частку світового випуску натуральних шкір становлять шкіри, додатково оброблені після дублення. А світовими лідерами серед країн-експортерів є США, Бразилія, Аргентина. Шкіряний напівфабрикат – на другому місці. Водночас найбільші обсяги напівфабрикату експортуються з Італії, Бразилії та Китаю.

На світових ринках Україна має переваги у сировинних товарних групах, серед яких основне місце займають шкіра та хутро [3]. Враховуючи, що зовнішня торгівля для України є важливим чинником

економічного розвитку в умовах інтеграції в міжнародне середовище, відкритість економіки здатна забезпечити позитивну економічну динаміку та сформувати тенденції товарної й технологічної спеціалізації [4].

В умовах посилення глобальної конкуренції, поряд із втратою значної частки внутрішніх і зовнішніх ринків, загострюється проблема стабільної діяльності національних товаровиробників, зокрема у виробництві шкіри та взуття. На сьогодні одним із найважливіших завдань держави є регулювання розвитку промислового виробництва, внутрішнього та зовнішнього ринків продукції легкої промисловості [5]. З огляду на це оцінювання стану зовнішньоторговельної діяльності України на ринку шкіряних матеріалів є важливою складовою у прогнозуванні та формуванні напрямів розвитку вітчизняного шкіряного виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відомі результати ґрунтовних досліджень теоретичних аспектів у питаннях зовнішньоторговельної діяльності України з країнами світу [6]. Широко висвітлені чинники зовнішньоекономічної діяльності нашої країни у світовій торгівлі з урахуванням постійного зростання конкурентності та швидкозмінності міжнародного середовища. Достатньо об'єктивно визначений рівень вразливості національної економіки до зовнішніх дестабілізаторів, зважаючи на фінансову або економічну кризу в світі та важливість продовження досліджень для макроекономічного розвитку України відповідно до структурних складових зовнішньої торгівлі. Як зазначають фахівці [4], дослідження динаміки зовнішньої торгівлі України різними товарами є основним фактором формування й удосконалення закономірностей зовнішньоторговельної активності України в умовах трансформації міжнародного середовища та структурних змін в економіці.

Однак обмеженим залишається аналіз зовнішньої торгівлі України шкіряними матеріалами, що уможливив би виявити основні тенденції та напрями розвитку шкіряної промисловості як важливої складової у структурі легкої промисловості, для забезпечення конкурентоспроможності економіки України й стабільного її зростання.

Питаннями оцінювання зовнішньої торгівлі та дослідження ринку шкіряних матеріалів в Україні, зокрема шкір для верху взуття, займалися В. Паламар [2, с. 117], Т. Ізовіт, І. Науменко [5, с. 2] та ін. У працях зазначених науковців розглянуто експортно-імпорتنу діяльність України та інших держав на ринку натуральних шкір для верху взуття, проаналізовано сучасні проблеми й шляхи розвитку шкіряної галузі, акцентовано увагу на ролі шкіряного виробництва на вітчизняному та світовому ринках шкір для виробництва взуття.

Дослідження світових перспектив розвитку шкіряної галузі та виробництва різнофункціональних шкіряних товарів [7] виявили щільний взаємозв'язок прогнозованої динаміки розвитку сировинних матеріалів, технологічного забезпечення шкіряного та взуттєвого виробництва й екологічної та економічної політики міжнародного середовища.

Основна відмінність цього наукового дослідження полягає в акценті саме на аналізі зовнішньоторговельної діяльності України на ринку шкіряних матеріалів. Встановлення основних тенденцій імпортно-експортних операцій шкіряними матеріалами в країні та світі дасть змогу дослідити стан та перспективи розвитку виробництва шкір, а також виявити напрями технологічного розвитку шкіряної галузі.

Мета роботи – аналіз динаміки зовнішньоторговельної діяльності України на ринку шкіряних матеріалів та визначення ключових тенденцій розвитку шкіряної галузі для підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції у міжнародному середовищі.

Матеріали та методи. *Об'єкт дослідження* – показники зовнішньоторговельної діяльності України на ринку шкіряних матеріалів. Для роботи використано методи аналізу й синтезу, порівняння та узагальнення. Основою досліджень слугували статистичні дані Державної служби статистики України [8]: індекси промислової продукції за видами діяльності, обсяг реалізованої промислової продукції (виробів зі шкіри та інших матеріалів); дані зовнішньої торгівлі окремими видами товарів за країнами світу [9], а саме показники зовнішньої торгівлі України шкіряним напівфабрикатом та шкірою, що оброблена після дублення зі шкур великої рогатої худоби або кінських, а також дані *International Trade Center* для аналізу шкір різних способів оздоблення у світі [10].

Результати дослідження. Аналіз виробничих і показників зовнішньоторговельної діяльності вітчизняної легкої промисловості у 2015–2020 рр. засвідчив нестабільні тенденції розвитку [8–9].

Види діяльності в галузі легкої промисловості згідно з КВЕД–2010 [11] зображено на *рис. 1*.

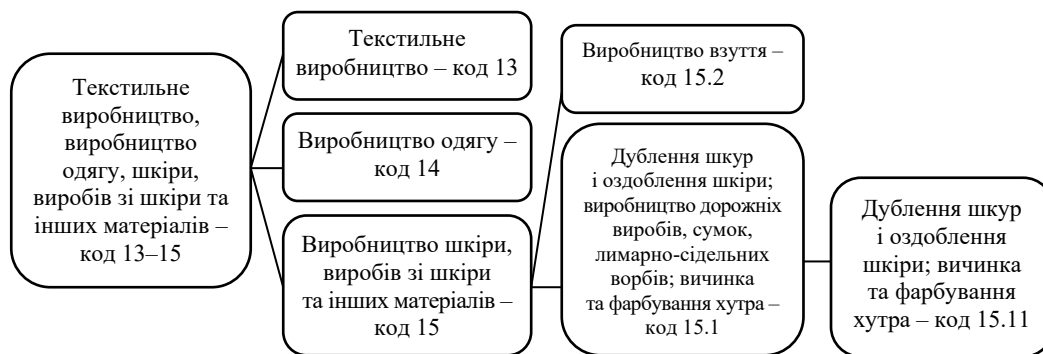

Рис. 1. Види діяльності в галузі легкої промисловості

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [11].

З огляду на дані Державної служби статистики України [8] варто зазначити, що у 2018 р. спостерігалось значне падіння індексу продукції промисловості України, впродовж 2015–2020 рр. зафіксовано тенденцію зниження вказаного показника на 1–4 %, а у 2020 р. індекс утримувався на рівні 2018 р.

Якщо проаналізувати індекси промислової продукції текстильного виробництва й виробництва одягу та виробництва шкіри й виробів з неї (рис. 2), то простежується ідентичний характер змін: у 2016–2017 рр. індекс збільшується на 7–12 %, а в 2018–2020 рр. – зменшується на 3–10 %.

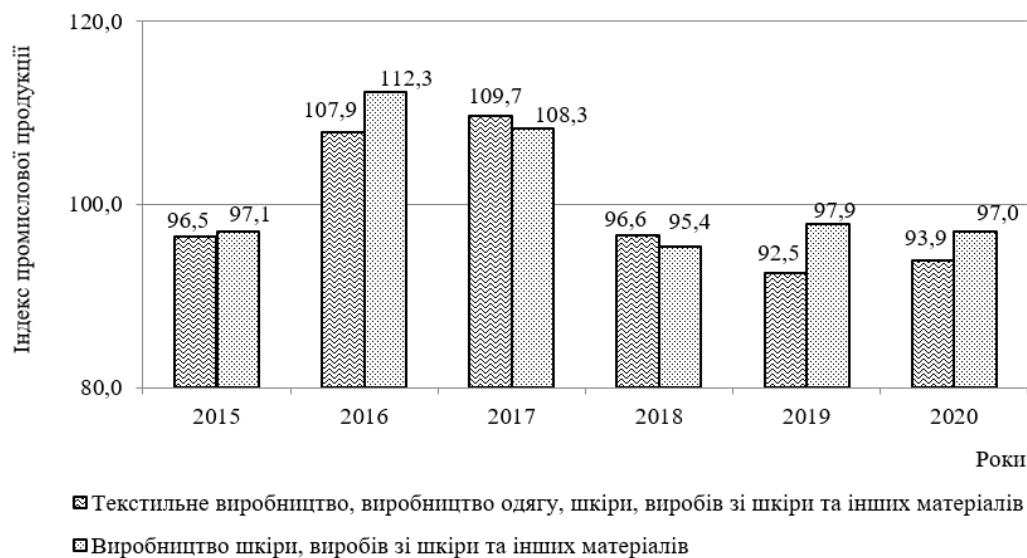

Рис. 2. Індекс промислової продукції текстильного та шкіряного виробництва у 2015–2020 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [8].

Згідно з представленим аналізом за кодами продукції 13–15 у 2018–2020 рр. можна стверджувати про значне зменшення обсягів продукції текстильного виробництва та виробництва шкіри. Негативна тенденція зафіксована із січня 2018 р. та продовжується до лютого 2020 р. [8].

Протягом останніх років відбувається падіння виробництва шкіри за кодом 15 – у 2020 проти 2015 р. воно зменшилося на 64.5 % (рис. 3). Проте обсяг реалізованої шкіри та виробів з неї зріс майже удвічі у 2019 проти 2015 р. У 2020 р. спостерігалось незначне зменшення обсягів реалізованої шкіри та виробів з неї, до 5002.5 млн грн (рис. 4). Оскільки виробництво шкіри падає, а обсяг реалізованої шкіри зростає, можна стверджувати про нарощування імпорту.

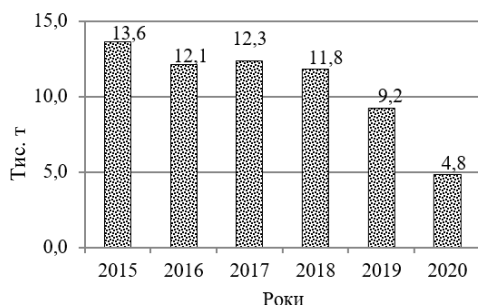

Рис. 3. Виробництво шкіри у 2015–2020 рр.

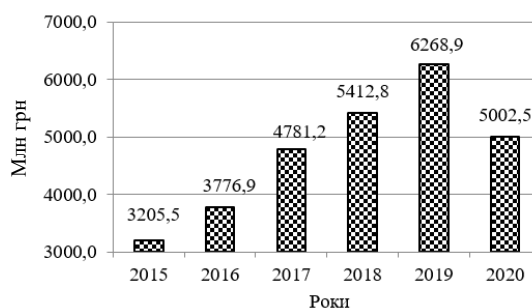

Рис. 4. Обсяг реалізації шкіри та виробів із неї у 2015–2020 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [8].

Аналізуючи обсяги реалізованого взуття (рис. 5), варто врахувати сезонність попиту. Він найбільший у лютому – березні та вересні – листопаді: динаміка виробництва пов'язана з потребами споживачів та їхньою купівельною спроможністю.

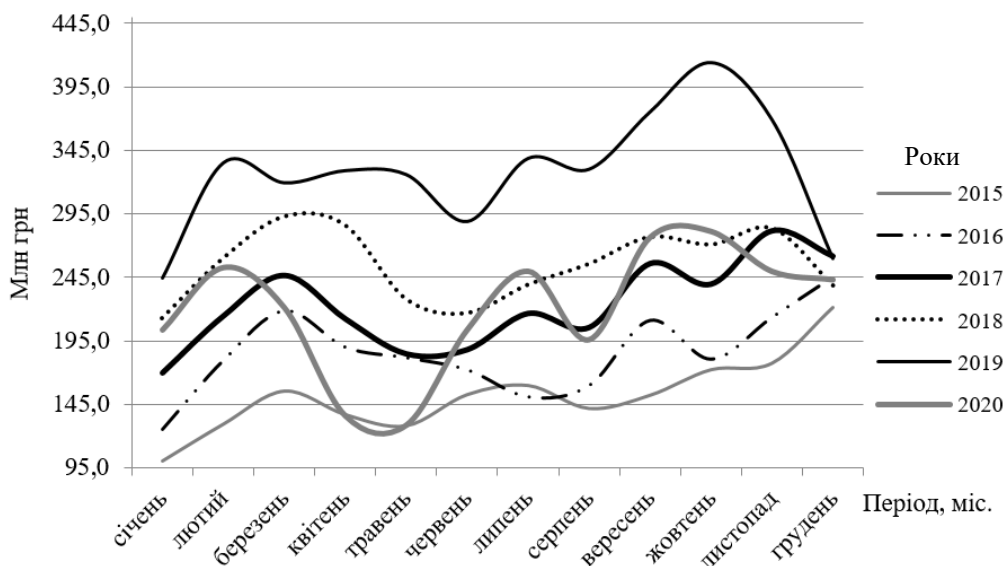

Рис. 5. Обсяг реалізованого взуття у 2015–2020 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [8].

Взуття має найбільший попит перед початком навчального року, під час підготовки до осінньо-зимового періоду й за потреби у ширшому асортименті, зважаючи на кліматичні умови в Україні – зміну температур і збільшення опадів у вигляді дощу та снігу [2]. Через це попит на сезонне взуття стрімко збільшується. Також наведені дані свідчать, що з кожним роком зростає обсяг реалізованого взуття. Так, у 2019 проти 2015 р. цей показник збільшився в 1.5 раза, але у 2020 – знизився до рівня 2017 р.

Зовнішньоторговельну діяльність України на ринку шкіряних матеріалів визначають відповідно до стану оброблювального матеріалу: сировина, шкіряний напівфабрикат (або краст) та готова шкіра.

Натуральна шкіра класифікується згідно з УКТЗЕД у розділі VIII та належить до групи 41 [9], що має назву "Шкури необроблені, шкіра вичинена, натуральне та штучне хутро та вироби з них; шорно-сідельні вироби та упряж; дорожні речі, сумки та аналогічні товари; вироби з кишок тварин (крім кетгуту з натурального шовку)". Своєю чергою, група поділяється за товарними позиціями на: шкури необроблені (товарна позиція 4101-4103 УКТЗЕД), дублену шкіру чи шкіряний краст (термін "краст" означає шкіри після додублювання, фарбування або жирування до висушування) (товарна позиція 4104-4106 УКТЗЕД) та шкіри, додатково оброблені після дублення (товарна позиція 4107-4115 УКТЗЕД). Номер товарної позиції залежить від виду сировини та способу оздоблення (рис. 6).

На ринку України найбільший попит мають шкіри зі шкур великої рогатої худоби (ВРХ), тому аналіз показників зовнішньоторговельної діяльності проведено за товарними позиціями 4104 та 4107 УКТЗЕД.

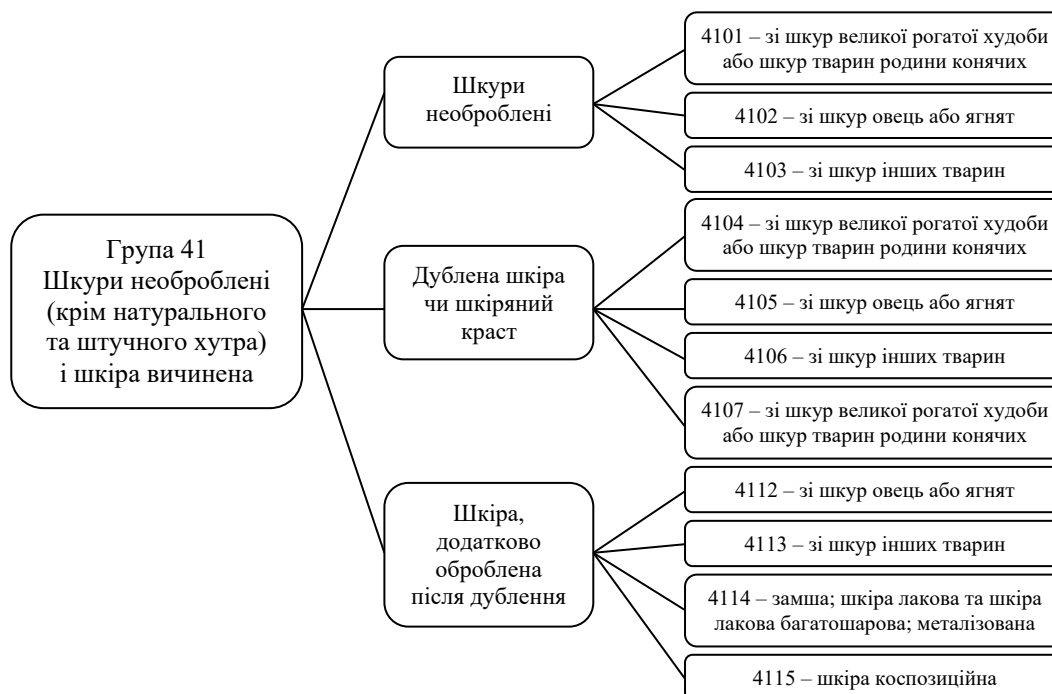

Рис. 6. Товарні позиції групи 41 Шкури необроблені (крім натурального та штучного хутра) і шкіра, вичинена згідно з УКТЗЕД
Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [9].

Динаміка зовнішньої торгівлі України шкірою дубленою зі шкур ВРХ (напівфабрикат – шкіряний краст; товарна позиція 4104 УКТЗЕД) у 2015–2020 рр. свідчить, що експорт у десятки разів перевищує імпорту (рис. 7 а, б).

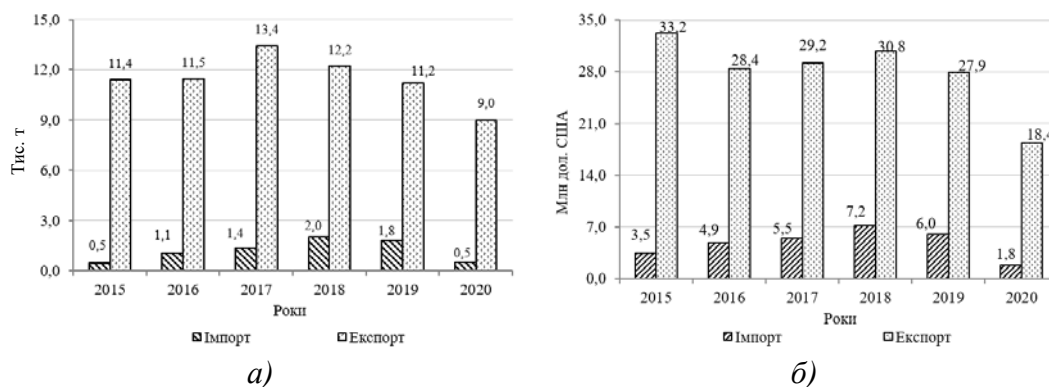

Рис. 7. Динаміка експорту й імпорту шкіряного напівфабрикату (товарна позиція 4104) в 2015–2020 рр. у натуральному (а) та грошовому вираженні (б)

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [9].

У 2020 р. Україною експортовано шкіряного напівфабрикату на 32.9 % менше, ніж у 2017 р. Обсяги імпорту дублених шкір нестабільні. Так, у 2018 р. в країну завезено на 75.0 % таких шкір більше за імпорт 2015 р., а у 2020 р. його обсяг зменшився, як порівняти з попереднім періодом [9].

Основні країни – експортери шкіряного напівфабрикату в Україну (товарна позиція 4104 УКТЗЕД) у період 2015–2020 рр. представлені на рис. 8.

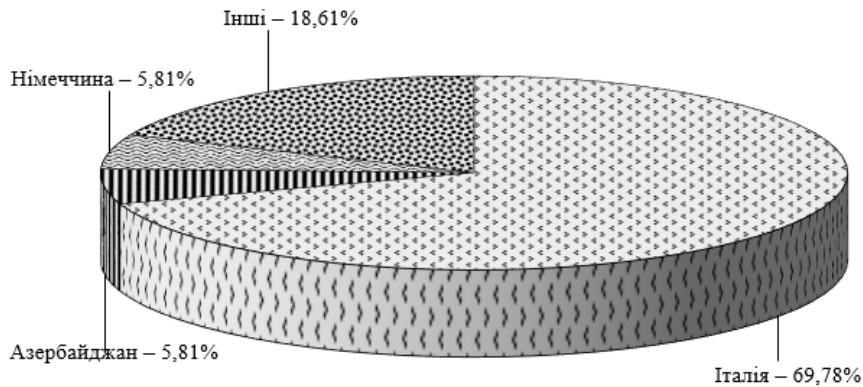

Рис. 8. Структура імпорту в Україну шкіряного напівфабрикату (товарна позиція 4104 УКТЗЕД) у 2020 р. за країнами-експортерами

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [9].

Очевидно, що основним експортером є Італія, яка займає понад половину ринку, проте її частка протягом досліджуваного періоду зменшувалася. Також важливими експортерами є Азербайджан та Німеччина.

Основними країнами-контрагентами, які у 2020 р. імпортували з України шкіряний напівфабрикат зі шкур ВРХ чи конячих без обробки, були Італія, Іспанія, Туреччина (рис. 9). Провідне місце серед них займає Італія.

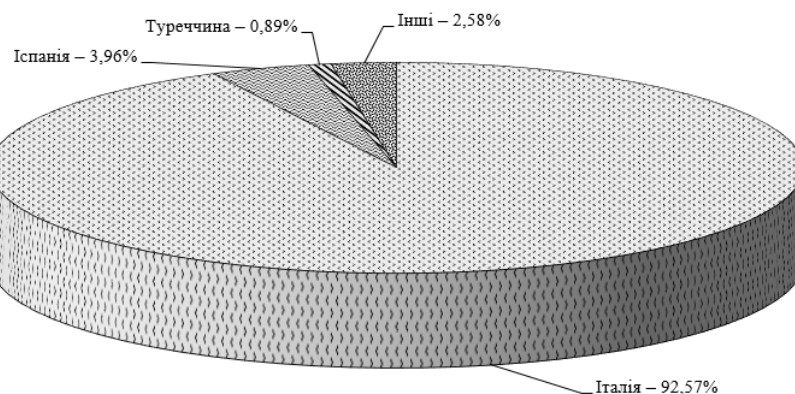

Рис. 9. Країни – імпортери у 2020 р. шкіряного напівфабрикату виробництва України (товарна позиція 4104 УКТЗЕД)

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [9].

Аналіз динаміки зовнішньої торгівлі України шкірою, обробленою після дублення, з ВРХ (товарна позиція 4107 УКТЗЕД) у 2015–2020 рр. засвідчує протилежну тенденцію, як порівняти з дубленими шкірами (товарна позиція 4104 УКТЗЕД), обсяги її імпорту значно перевищують експорт (рис. 10 а, б).

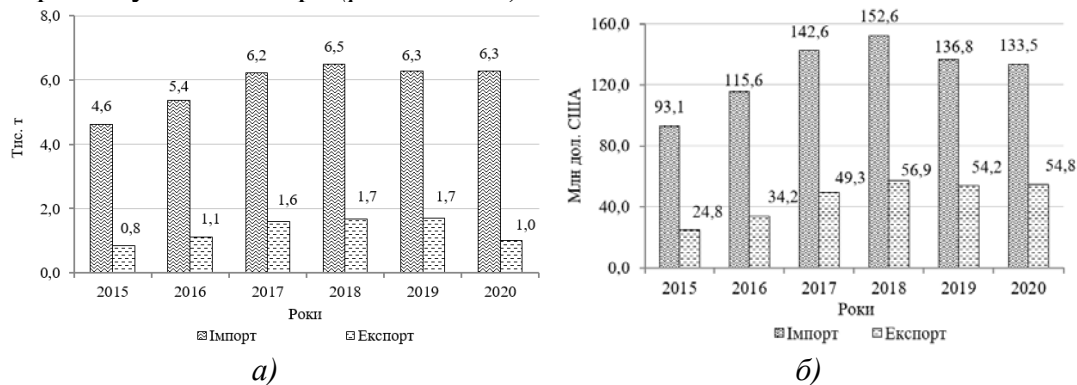

Рис. 10. Динаміка експорту й імпорту шкір, оброблених після дублення, з ВРХ (товарна позиція 4107 УКТЗЕД) за 2015–2020 рр. у натуральному (а) та грошовому вираженні (б)

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [9].

Особливо помітно імпорт зріс у 2018 р. – на 38,9 % проти 2015 р. Однак у 2020 р. цей показник зменшився [9].

У межах огляду інформації щодо шкіри, додатково обробленої після дублення, з'ясовано, що головним експортером до України є Польща (рис. 11). Аналізуючи статистичні дані [9], можна стверджувати, що питома вага експорту з Італії на ринку України в період з 2015 по 2020 р. зменшилась удвічі, а з 2017 р. обсяги імпорту цього товару до України наростила Південна Африка.

Основними країнами-контрагентами, які експортували шкіри, додатково оброблені після дублення, до України, є Польща, Південна Африка, Італія. У структурі імпорту Польща займає провідне місце. Наочно (див. рис. 11) зображено географічну структуру імпорту у 2020 р. за товарною позицією 4107 УКТЗЕД.

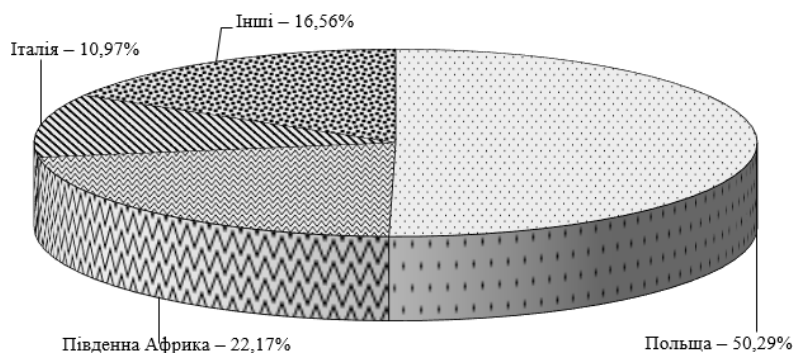

Рис. 11. Країни-експортери шкір, додатково оброблених після дублення, у 2020 р. до України (товарна позиція 4107 УКТЗЕД)

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [9].

Основними країнами – імпортерами з України шкір, додатково оброблених після дублення, у 2020 р. були Польща, Італія, Іспанія (рис. 12).

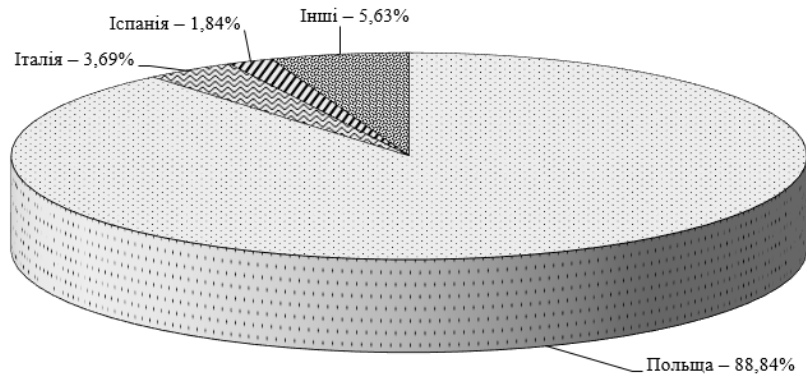

Рис. 12. Країни – імпортери шкір, додатково оброблених після дублення, походженням з України у 2020 р. (товарна позиція 4107 УКТЗЕД)

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України [9].

Огляд країн-контрагентів дав змогу встановити, що в експорті України переважає дублена шкіра без обробки, тобто шкіряний напівфабрикат (товарна позиція 4104 УКТЗЕД), а в імпорті – шкіра, додатково оброблена після дублення (товарна позиція 4107 УКТЗЕД).

За результатами аналізу показників зовнішньоторговельної діяльності на ринку шкіряних матеріалів визначено середньорічні ціни при експорті шкіряного напівфабрикату й імпорті шкіри, додатково обробленої після дублення (рис. 13).

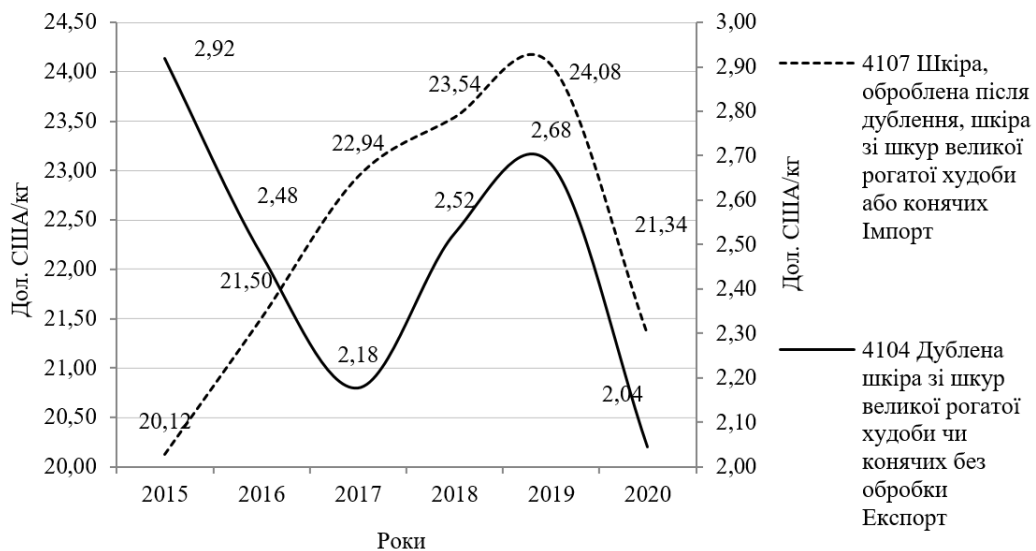

Рис. 13. Середня ціна на шкіру в 2015–2020 рр.

Джерело: побудовано та розраховано авторами за даними Державної служби статистики України [9].

З наведених даних виходить, що ціна на шкіру, оброблену після дублення, в 10 разів більша за ціну дубленої шкіри без обробки. У 2015–2017 рр. ціна на експортовану дублену шкіру без обробки падає, а починаючи з 2018 р. збільшується. Середньорічні ціни на імпортовану

шкіру, оброблену після дублення, у 2015–2019 рр. зросли, хоч у 2020 р. дещо зменшилися. Така тенденція негативно впливає на стан вітчизняної шкіряної галузі й обмежує можливості її ефективного розвитку.

На світовому ринку торгівлі [10] протягом 2015–2019 рр. у групі 41 (шкури необроблені і шкіра вичинена) відбувалося падіння вартості експорту й імпорту (рис. 14). У 2019 проти 2015 р. вартість експорту й імпорту знизилася на 35 %.

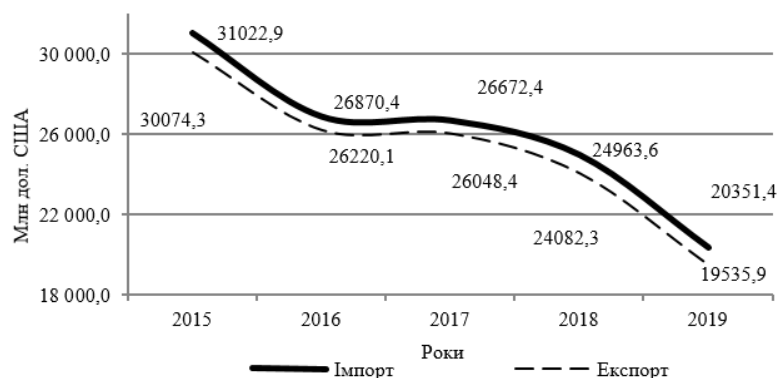

Рис. 14. Динаміка обсягів експорту й імпорту групи 41 (шкури необроблені й шкіра вичинена) у світі в 2015–2019 рр. у грошовому вираженні

Джерело: побудовано авторами за даними *International Trade Center* [10].

Згідно з ринковим аналізом Міжнародного торговельного центру (*International Trade Center, ITC*) [10] (табл. 1), найбільше у світі імпортуються шкіри, додатково оброблені після дублення, з ВРХ (товарна позиція 4107). На другому місці – товарна позиція 4104 – шкіряний напівфабрикат зі шкур ВРХ або шкур тварин родини конячих, незначну частку становлять шкіри необроблені зі шкур ВРХ або шкіри тварин родини конячих.

Таблиця 1

Частка товарних позицій у вартості світового імпорту у групі 41, %

Товарна позиція	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
4101	19.20	17.61	18.07	16.66	13.62
4102	2.39	2.27	2.40	2.42	2.24
4103	2.09	2.41	2.28	2.37	2.42
4104	21.32	20.42	20.57	20.03	19.40
4105	0.16	0.15	0.15	0.18	1.84
4106	1.79	0.19	1.95	1.98	1.80
4107	39.98	41.26	41.26	43.77	45.56
4112	2.57	2.42	2.40	2.32	2.62
4113	4.79	5.27	4.89	4.89	5.09
4114	2.18	2.45	2.49	2.18	2.19
4115	1.24	1.40	1.05	0.09	2.17

Джерело: побудовано та розраховано авторами за даними *International Trade Center* [10].

Разом товарні позиції 4104 та 4107 займають основну частку вартості світового імпорту у групі 41. На ринку світового експорту положення аналогічне, зі значенням 65 %. Отже, найбільший попит серед усіх видів сировини мають шкіри, виготовлені зі шкур ВРХ або

шкур тварин родини конячих. Як в структурі імпорту, так і експорту найбільшу частку займають шкіри, оброблені після дублення.

За даними 2019 р., серед світових країн-імпортерів (табл. 2) за вартістю імпортованої продукції за товарною позицією 4104 лідером є Китай. Значну частку на світовому ринку також займає Італія. Разом вони обіймають понад 40 % ринку. Загальна вартість імпортованої продукції у світі у 2019 р. становила 3947.2 млн дол. США. Україна посідає 39 місце з часткою у 0.15 % [10].

Таблиця 2

Рейтинг країн – імпортерів та країн – експортерів шкіряного напівфабрикату у світі у 2019 р.

Країна-імпортер	Вартість, млн дол. США	Країна-експортер	Вартість, млн дол. США
1. Китай	1004.6	1. США	542.2
2. Італія	715.9	2. Аргентина	504.1
3. В'єтнам	385.1	3. Бразилія	453.5
4. Таїланд	256.9	4. Італія	289.5
5. Індія	191.7	5. Гонконг (Китай)	107.7
6. Мексика	168.4	6. Таїланд	100.2
7. Гонконг (Китай)	150.8	7. Тайбей (Тайвань)	92.6
8. Іспанія	92.0	8. Німеччина	91.1
9. Тайбей (Тайвань)	83.8	9. Бангладеш	80.7
10. США	82.0	10. Мексика	80.5
39. Україна	6.0	26. Україна	27.9

Джерело: побудовано авторами за даними *International Trade Center* [10].

На ринку світового експорту шкіряного напівфабрикату у 2019 р. провідне місце займали США, Аргентина, Бразилія, Італія. Загальна вартість експортованої продукції у світі у 2019 р. становила 3399.3 млн дол. США. Україна посідала 26 місце з часткою 0.82 %.

Основними світовими країнами – імпортерами шкіри, обробленої після дублення (товарна позиція 4107), у 2019 р. були Китай та В'єтнам (табл. 3). Загальна вартість імпортованої продукції у світі у 2019 р. – 9272,0 млн дол. США. Україна належить до топ-20 імпортерів, з часткою на ринку 1.48 %.

Таблиця 3

Рейтинг країн – імпортерів та країн – експортерів шкіри, обробленої після дублення, у світі у 2019 р.

Країна-імпортер	Вартість, млн дол. США	Країна-експортер	Вартість, млн дол. США
1. Китай	1179.3	1. Італія	2692.9
2. В'єтнам	1064.4	2. Бразилія	676.6
3. Гонконг (Китай)	685.3	3. Гонконг (Китай)	653.5
4. США	435.2	4. Китай	523.2
5. Італія	393.5	5. Таїланд	475.9
6. Індонезія	365.3	6. В'єтнам	400.8
7. Мексика	347.4	7. Корея	395.2
8. Німеччина	340.9	8. Німеччина	393.8
9. Румунія	333.8	9. Австралія	356.5
10. Франція	293.0	10. Індія	335.7
18. Україна	136.8	28. Україна	54.8

Джерело: побудовано авторами за даними *International Trade Center* [10].

У 2019 р. провідним експортером на світовому ринку шкіри, обробленої після дублення, за вартістю експортованої продукції була Італія з часткою на ринку 28.2 %. Загальна вартість експортованої продукції у світі у 2019 р. становила 9541.1 млн дол. США. Україна – на 28 місці.

Вагомою в аналізі світової торгівлі за товарними позиціями групи 41 є інформація щодо структури ринку шкіри різних видів оздоблення (табл. 4). Найбільшу частку у світовій торгівлі займає товарна позиція 4107, яка містить субпозиції 410712 – лицьовий спилок цілої шкіри (шкіра з натуральною лицьовою поверхнею конфігурацією у вигляді цілих шкір), частка в експорті якої становить 18.54 %; 410792 – лицьовий спилок половинками шкіри (шкіра з натуральною лицьовою поверхнею конфігурацією у вигляді половинок шкір) з часткою в експорті 12.31 %; 410799 – шліфовані шкіри не цілі (шкіра шліфована зі штучною лицьовою поверхнею конфігурацією у вигляді половинок), які в експорті займають 9.81 %.

Таблиця 4

Частка готових шкір різних видів оздоблення у групі 41 у світі

Код товару	Вартість, млн дол. США		Частка у групі 41, %	
	експорт	імпорт	експорт	імпорт
41	19 535.9	19 497.6	–	–
4107	9537.3	9273.0	48.82	47.56
410711	535.5	742.6	2.74	3.81
410712	3622.4	3078.1	18.54	15.79
410791	248.3	319.8	1.27	1.64
410792	2405.6	2236.0	12.31	11.47
410719	771.0	806.0	3.95	4.13
410799	1916.5	2053.3	9.81	10.53
4112	574.6	533.7	2.94	2.74
411310	482.7	439.4	2.47	2.25
411320	174.3	187.1	0.89	0.96
411330	238.8	227.5	1.22	1.17
411390	204.8	178.2	1.05	0.91
411410	135.2	155.6	0.69	0.80
411420	381.0	274.7	1.95	1.41

Джерело: побудовано та розраховано авторами за даними *International Trade Center* [10].

Показники зовнішньоторговельної діяльності для шкір із різних видів сировини описані кодами товарних позицій та субпозицій: 4112 – шкіра зі шкур овець та ягнят, 411310 – шкіра зі шкур кіз та козенят, 411320 – шкіра зі шкури свиней, 411330 – шкіра зі шкур рептилій. Як бачимо, шкіри не з ВРХ займають досить малу частку на світовому ринку. Показники зовнішньоторговельної діяльності для замші (товарна субпозиція 411410) та шкір лакових (товарна субпозиція 411420) свідчать про ще меншу частку ринку.

Аналіз показників зовнішньоторговельної діяльності для шкір різних способів оздоблення за товарними субпозиціями 410712, 410792, 410799 представлений у табл. 5; 6. Серед імпортерів можна виділити Китай, Гонконг, Італію. У світовому імпорті за товарною субпозицією

410792 (лицьовий спилок половинками шкіри) Україна входить до топ-3 країн-лідерів із загальною вартістю імпортованої продукції на суму 102.3 млн дол. США. Згідно з показниками зовнішньоторговельної діяльності за товарними позиціями 410712 (лицьовий спилок цілої шкіри) та 410799 (шліфовані шкіри не цілі) наша країна посідає 46 та 18 місце із загальною вартістю імпортованої продукції на суму 8.7 та 18.2 млн дол. США відповідно.

Таблиця 5

Рейтинг країн-імпортерів у світі у 2019 р.

Код товару					
410712		410792		410799	
Країна	Вартість, млн дол. США	Країна	Вартість, млн дол. США	Країна	Вартість, млн дол. США
<i>Світ</i>	545.2	<i>Світ</i>	2235.7	<i>Світ</i>	2054.3
1. Китай	396.0	1. Китай	571.0	1. В'єтнам	903.1
2. Гонконг (Китай)	223.1	2. Гонконг (Китай)	312.1	2. Індонезія	210.3
3. Італія	222.9	3. Україна	102.3	3. Китай	138.8
4. Німеччина	180.0	4. Італія	98.6	4. Таїланд	98.9
5. Хорватія	166.8	5. Польща	8.8	5. Гонконг (Китай)	76.4
46. Україна	8.7			18. Україна	18.2

Джерело: побудовано авторами за даними *International Trade Center* [10].

Серед світових експортерів провідні позиції займає Італія. Згідно з показниками зовнішньоторговельної діяльності Україна у світовому експорті (див. табл. 6) за товарною субпозицією 410792 посіла 13 місце, а за товарними субпозиціями 410712 та 410799 – лише 52.

Таблиця 6

Країни – лідери експорту у світі у 2019 р.

Код товару					
410712		410792		410799	
Країна-експортер	Вартість, млн дол. США	Країна-експортер	Вартість, млн дол. США	Країна-експортер	Вартість, млн дол. США
<i>Світ</i>	3622.4	<i>Світ</i>	2405.6	<i>Світ</i>	1916.5
1. Італія	1426.3	1. Італія	355.8	1. Італія	395.7
2. Бразилія	547.1	2. Корея	354.5	2. Таїланд	382.1
3. Австралія	324.5	3. Гонконг (Китай)	317.9	3. В'єтнам	345.0
4. Німеччина	251.8	4. Китай	265.9	4. Китай	167.8
5. Гонконг (Китай)	184.1	5. Бразилія	113.3	5. Гонконг (Китай)	93.8
52. Україна	1.1	13. Україна	52.3	52. Україна	0.7

Джерело: побудовано авторами за даними *International Trade Center* [10].

Отже, за підсумками аналізу показників зовнішньоторговельної діяльності України для шкір різних способів оздоблення встановлено, що основна частка імпорту й експорту як світу, так і нашої країни забезпечується шкірами з природною лицьовою поверхнею (410712 та 410792). Частка світового імпорту для шкір з конфігурацією у вигляді цілих шкір (410712) майже в чотири рази менша за відповідний показник

товарної субпозиції 410792 (показники зовнішньоторговельної діяльності України вказують на 3 місце у світовому імпорті) та 410799. Загальний обсяг експорту субпозицій 410712 та 410792 суттєво перевищує обсяги імпорту. Частка експорту шліфованих шкір (410799) втричі менша, як порівняти із загальним обсягом експорту за субпозиціями 410712 та 410792. Зазначене свідчить про суттєву зацікавленість у світі у шкірах із натуральною лицьовою поверхнею, що зумовлено їхньою конкурентоспроможністю та вагомими перевагами за функціональними й гігієнічними властивостями проти штучних та синтетичних шкіряних матеріалів.

Проведений аналіз є важливим у прогнозуванні товарних та технологічних спеціалізацій України для формування стабільних конкурентоспроможних позицій у міжнародному середовищі.

Висновки. Аналіз динаміки зовнішньоторговельної діяльності України на ринку шкіряних матеріалів дав змогу визначити ключові тенденції розвитку шкіряної галузі як основної складової легкої промисловості, для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції в міжнародному середовищі.

Зменшення у 2015–2020 рр. обсягів виробництва шкіри на тлі зростання обсягів реалізованої шкіри у 2019 та у 2020 рр. проти 2015 р. зумовлено станом експортно-імпоротної діяльності України.

Встановлено, що зовнішньоторговельна діяльність країни на ринку шкіряних матеріалів визначається станом оброблюваного матеріалу та оцінюється показниками експорту й імпорту шкіряної сировини, шкіряного напівфабрикату і готової шкіри.

Характерною ознакою зовнішньоторговельної діяльності України є експорт шкіряного напівфабрикату зі шкур великої рогатої худоби, обсяги якого за 2015–2020 рр. у десятки разів перевищують імпорт як в натуральному, так і в грошовому вираженні.

Визначено перелік основних країн – контрагентів України в межах зовнішньоторговельної діяльності шкіряним напівфабрикатом, позиції лідера серед яких займає Італія.

Аналіз стану зовнішньої торгівлі України готовою шкірою зі шкур великої рогатої худоби у 2015–2020 рр. засвідчив протилежну тенденцію, як порівняти з показниками для шкіряного напівфабрикату. Обсяги імпорту шкір суттєво перевищують експорт. Основною країною-контрагентом для України є Польща. Зауважимо, що у структурі світового імпорту найбільшу частку займає імпорт готових шкір.

Показники світової торгівлі демонструють, що найбільшою конкурентоспроможністю характеризуються шкіри з природною лицьовою поверхнею проти шліфованих шкір зі штучною лицьовою поверхнею. За показниками зовнішньоторговельної діяльності Україна посідає третє місце серед країн – лідерів світового імпорту шкіри з природною лицьовою поверхнею конфігурацією у вигляді половинок. За зазначеною товарною позицією у світовому експорті Україна – на 13 місці.

Водночас загальний обсяг світового експорту готових шкір з природною лицьовою поверхнею конфігурацією у вигляді цілих шкір та половинок суттєво перевершує імпорт.

Загалом аналіз показників зовнішньоторговельної діяльності України на ринку шкіряних матеріалів вказує на необхідність формування товарних та технологічних спеціалізацій вітчизняної шкіряної галузі відповідно до виробництва натуральних шкір із природною лицьовою поверхнею із сировини великої рогатої худоби як найбільш конкурентоспроможної продукції на світовому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Деякі питання переробки товарів за межами митної території України та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України № 461 від 21.05.2012. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/879-2013-%D0%BF>.
2. Паламар В. А. Ринок натуральних шкір в Україні. *Міжнар. наук.-практ. журн. "Товари і ринки"*. 2017. № 2. С. 117-123.
3. Тохтамиш Т. О., Ягольницький О. А., Овчиннікова М. А. Аналіз зовнішньої торгівлі товарами та послугами України з країнами Європейського Союзу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 23. С. 44-50. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/11.pdf>.
4. Покришка Д. С., Тищук Т. А. Динаміка зовнішньої торгівлі в Україні в умовах трансформації внутрішніх і зовнішніх чинників зростання. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія: Економічні науки*. 2015. № 5-6. С. 82-83.
5. Ізовіт Т., Науменко І. Тенденції розвитку українського ринку виробництва шкіри. *Легка промисловість*. 2015. № 4. С. 2-4.
6. Мазаракі А. А., Мельник Т. М., Іксарова Н. О. та ін. *Зовнішня торгівля України: XXI століття: монографія; за заг. ред. А. А. Мазаракі*. Київ: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2016. 600 с.
7. Future trends in the world leather and leather products industry and trade. Report United Nations Industrial Development Organization. URL: https://leatherpanel.org/sites/default/files/publications-attachments/future_trends_in_the_world_leather_and_leather_products_industry_and_trade.pdf.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація. Промисловість. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація. Зовнішня торгівля окремими видами товарів за країнами світу. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. International Trade Center. Market Access Map. URL: https://www.macmap.org/QuickSearch/CompareTariffs/CompareTariffs.aspx?s%0Dubsite=open_access.
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України: КВЕД. URL: <http://kved.ukrstat.gov.ua>.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2021.

Bondarieva A., Zhaldak M., Mokrousova O. Ukraine on the world market of leather materials.

Background. The problem of stable activity of domestic producers, in particular in the production of leather and footwear, is exacerbated by increasing global competition along with the loss of significant share of domestic and foreign markets. The regulating of the development of industrial production, domestic and foreign markets for light industry products is one of the most important tasks of the state today. Therefore, the assessment of the state of Ukraine's foreign trade in the leather and leather materials market is important component for forecasting and shaping the development of domestic leather manufacturing.

The aim of the work is to analyze the dynamics of Ukraine's foreign trade on the leather materials market and to establish key directions for the development of Ukraine's leather industry to increase the competitiveness of domestic products in an international environment.

Materials and methods. Methods of analysis and synthesis, comparison and generalization are used for work. Statistical data of the State Statistics Service of Ukraine, customs statistics of the State Fiscal Service of Ukraine, as well as data from the International Trade Center are used to study the leather market of various finishing methods in the world.

Results. The analysis of foreign trade activities of the leather materials market showed that leather, additionally processed after tanning, significantly exceeds exports in imports, while tanned leather without processing in exports is ten times higher than imports. The analysis of world trade indicators determined that leather with a natural full grain surface is characterized by the greatest competitiveness against polished leather with an artificial grain surface. According to the indicators of foreign trade activity, Ukraine ranks third among the countries – leaders in world imports of leather with a natural full grain surface configuration in the form of halves. According to this commodity position, Ukraine ranks 13th in world exports.

Conclusion. The analysis of Ukraine's foreign trade on the leather materials market revealed the need of forming commodity and technological specializations of the domestic leather industry in accordance with the production of leather with a natural full grain surface from cowhides as the most competitive product in the international environment.

Keywords: leather materials, foreign trade activity, import, export, leather of various finishing methods.

REFERENCES

1. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 461 vid 21.05.2012 "Dejaki pytannja pere-robky tovariv za mezhamy mytnoi' terytorii' Ukrainy ta vnesennja zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy" [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 461 of 21.05.2012 "Some issues of processing of goods outside the customs territory of Ukraine and amendments to the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine"]*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/879-2013-%D0%BF> [in Ukrainian].
2. Palamar, V. A. (2017). Rynok natural'nyh shkir v Ukraini [Genuine leather market in Ukraine]. *Mizhnarodnyj naukovo-praktychnyj zhurnal "Tovary i rynky" – International Scientific and Practical Journal "Commodities and Markets"*, 2, 117-123 [in Ukrainian].
3. Tohtamysh, T. O., Jagol'nyckyj, O. A., & Ovchynnikova, M. A. (2018). Analiz zov-nishn'oi' torgivli tovaramy ta poslugamy Ukrainy z krai'namy Jevropejs'kogo Sojuzu [Analysis of foreign trade in goods and services of Ukraine with the countries of the European Union]. *Global'ni ta nacional'ni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 23, 44-50. Retrieved from <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/11.pdf> [in Ukrainian].

4. Pokryshka, D. S., & Tyshhuk, T. A. (2015). Dynamika zovnishn'oi' torgivli v Ukraini v umovah transformacii' vnutrishnih i zovnishnih chynnykiv zrostantja [Dynamics of foreign trade in Ukraine in the conditions of transformation of internal and external growth factors]. *Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo. Serija: Ekonomichni nauky – Foreign trade: economics, finance, law. Series: Economic Sciences*, 5-6, 82-83 [in Ukrainian].
5. Izovit, T., & Naumenko, I. (2015). Tendencii' rozvytku ukrai'ns'kogo rynku vyrobnytva shkiry [Trends in the development of the Ukrainian leather production market]. *Legka promyslovist' – Light industry*, 4, 2-4 [in Ukrainian].
6. Mazaraki, A. A., Mel'nyk, T. M., Iksarova, N. O. et al. (2016). *Zovnishnja torgivlja Ukrainy: XXI stolittja [Ukraine's foreign trade: XXI century]*. A. A. Mazaraki (Ed.). Kyi'v: KNTEU [in Ukrainian].
7. *Future trends in the world leather and leather products industry and trade*. Report United Nations Industrial Development Organization. Retrieved from https://leatherpanel.org/sites/default/files/publications-attachments/future_trends_in_the_world_leather_and_leather_products_industry_and_trade.pdf [in English].
8. *Oficijnyj sajt Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrainy. Statystychna informacija. Promyslovist' [Official site of the State Statistics Service of Ukraine. Statistical information. Industry]*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
9. *Oficijnyj sajt Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrainy. Statystychna informacija. Zovnishnja torgivlja okremymy vydamy tovariv za kraj'namy svitu [Official site of the State Statistics Service of Ukraine. Statistical information. Foreign trade in certain types of goods by countries of the world]*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
10. International Trade Center. *Market Access Map*. Retrieved from https://www.macmap.org/QuickSearch/CompareTariffs/CompareTariffs.aspx?s%0Dubsite=open_access [in English].
11. *Oficijnyj sajt Derzhavnoi' sluzhby statystyky Ukrainy: KVED [Official site of the State Statistics Service of Ukraine: NACE]*. Retrieved from <http://kved.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].